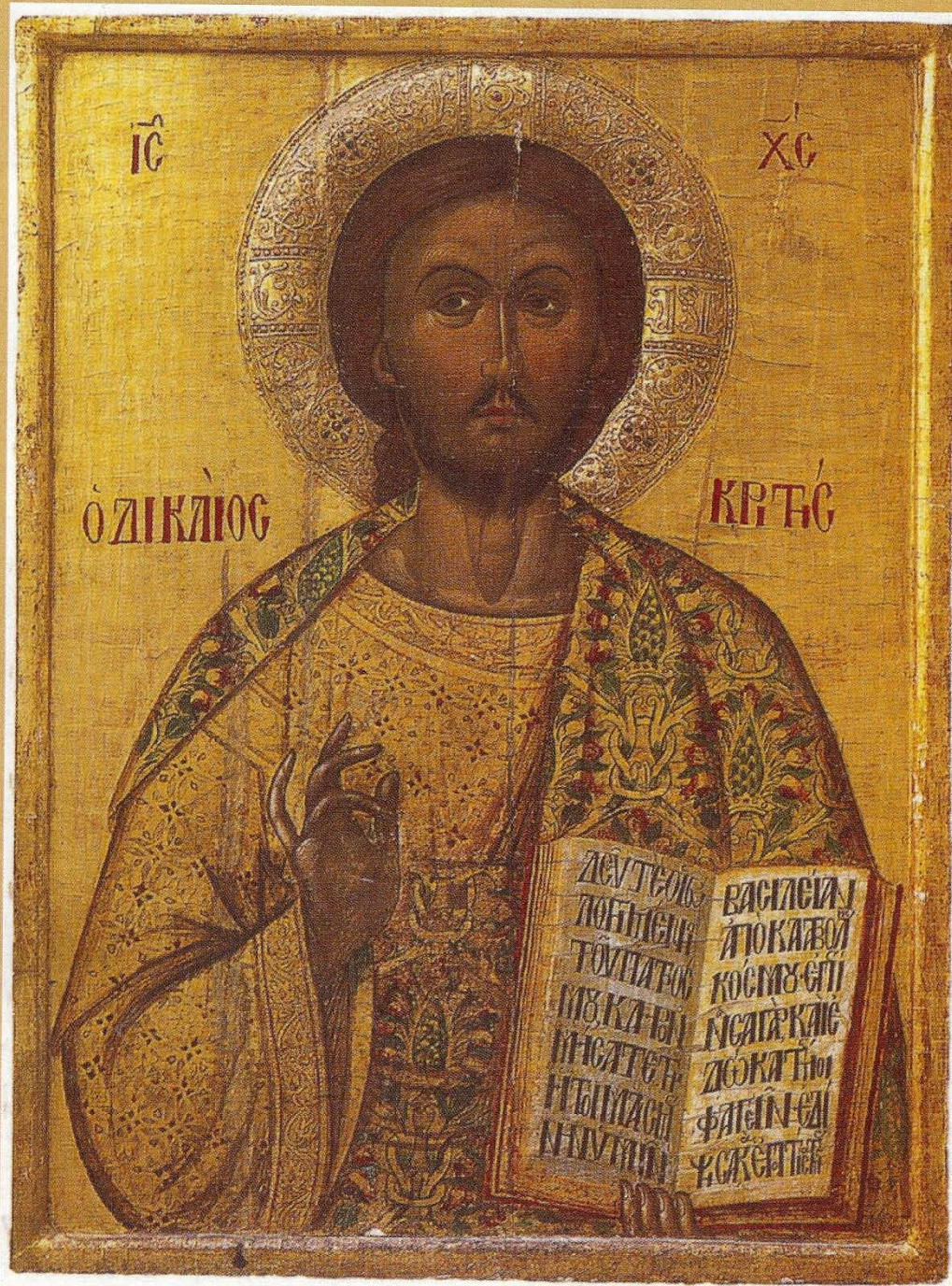

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1964 • ΤΡΙΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ • ΜΑΡΤΙΟΣ-ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2005 • ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 198-199

Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ

του Χάρη Μεπτή

Μέρος Β'

Αρχιμανδρίτης Ιερώνυμος Μυριανθεύς (1838-1898)

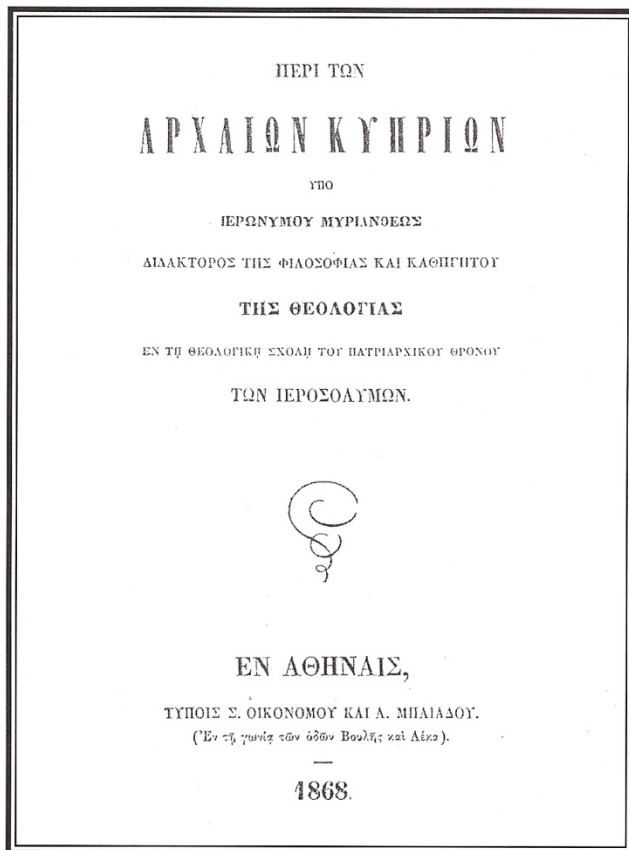
Όπως είδαμε στα προηγούμενα, η μαζική μετανάστευση Κυπρίων είτε, αρχικά, προς χώρες γειτονικές του νησιού-Αίγυπτο, Τουρκία, Συρία - είτε προς τη Μεγάλη Βρετανία και, μέσω αυτής, προς την Αμερική, την Αυστραλία, τον Καναδά, την Νότιο Αφρική - αφορούσε ως επί το πλείστον τις φτωχές αγροτικοκτηνοτροφικές οικογένειες. Υπήρξαν, όμως, και τα σποραδικά εκείνα παραδείγματα πεπαιδευμένων ατόμων, οι οποίοι επιδίωξαν και εν πολλοίς πέτυχαν να διακριθούν και να διαπρέψουν στις νέες χώρες της εγκατάστασής τους. Μεταξύ δε αυτών εξέχουσα θέση κατέχει ο Αρχιμανδρίτης Ιερώνυμος Μυριανθεύς, ο οποίος έζησε στο Λονδίνο για δώδεκα χρόνια και, μετά την επιδείνωση της υγείας του, εγκαταστάθηκε στην Ελβετία όπου και απέθανε.

Για τον Ιερώνυμο Μυριανθέα έχουν γραφτεί αρκετά κολακευτικά σχόλια από όλους, όσοι έχουν ασχοληθεί με την ιστορία του Ελληνισμού της Μεγάλης Βρετανίας και όχι μόνο. Εδώ αναφερόμαστε ενδεικτικά στα όσα έγραψε ο πρώην Μέγας Αρχιμανδρίτης του Ναού της Αγίας Σοφίας Λονδίνου και μετέπειτα Αρχιεπίσκοπος Αμερικής Μιχαήλ Κωνσταντινίδης, στο βιβλίο του για τον ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου, όπως και στον ογκώδη τόμο του Ανδρέα Τηλλυριδη, νυν Μητροπολίτη Κένυας, Μακαρίου, όπου αναδημοσιεύονται διάφορα άρθρα του για τον Ιερώνυμο, και την σταδιοδρομία του στα εξήντα χρόνια ζωής του. Εμείς εδώ παραθέτουμε, συνοπτικά, μερικά στοιχεία για την εξέχουσα αυτή προσωπικότητα.

Ο Ιερώνυμος Μυριανθεύς γεννήθηκε στο χωριό Καμινάρια της Κύπρου στις 30 Μαρτίου 1838, πέθανε δε στη Γενεύη της Ελβετίας στις 19 Μαρτίου 1898, υπήρξε δε, αναμφίβολα, μία εξέχουσα εκκλησιαστική φυσιογνωμία τον 19ο αιώνα. Φοίτησε στο αλληλοδιδασκτικό σχολείο και ύστερα στην Ανωτέρα Σχολή Ιεροσολύμων (1851-1859). Μόλις απεφοίτησε, διορίστηκε δάσκαλος στη Σχολή από τον Πατριάρχη Ιεροσολύμων Κύριλλο. Εκεί εργάστηκε μέχρι τον Ιούλιο 1862, οπότε πήγε στην Αθήνα για Θεολογικές σπουδές στο πανεπιστήμιο σαν υπότροφος του Μητροπολίτη Πέτρας Μελετίου. Στη συνέχεια ο Μελέτιος αποστέλλει τον Ιερώνυμο για ανώτερες σπουδές στην Δυτική Ευρώπη (1864). Το 1867 επιστρέφει στα Ιεροσόλυμα και διορίζεται αμέσως καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Σταυρού. Τον Απρίλιο 1870 χειροτονείται Πρεσβύτερος στον Ναό της Αναστάσεως και προχειρίζεται Αρχιμανδρίτης από τον Κύριλλο. Στις 4 Ιουλίου 1871 εκλέγεται Μητροπολίτης Κυρηνεάς Κύπρου, αλλά η εκλογή του ακυρώνεται από τον Τούρκο διοικητή της νήσου, γιατί έκρινε πως το βιβλίο που έγραψε ο Ιερώνυμος "Περί των αρχαίων Κυπρίων" ήταν αντπουρκικού περιεχομένου. Το 1872 εργάστηκε εντατικά για την εκθρόνιση του Πατριάρχη Κυρίνου, επειδή ο τελευταίος είχε αρνηθεί να συνυπογράψει με τους άλλους τρεις Ορθόδοξους Πατριάρχες τον όρο της τοπικής Συνόδου Κωνσταντινουπόλεως εναντίον των Βουλγάρων. Το ίδιο έτος διορίστηκε Διευθυντής της Θεολογικής Σχολής του Σταυρού στα Ιεροσόλυμα (1872-1874).

Τον Οκτώβριο του 1874 ο Ιερώνυμος Μυριανθεύς εκλέγεται

εφημέριος του ναού του Σωτήρος στο Σίτυ του Λονδίνου από τη Γενική Συνέλευση της Αδελφότητας του Ναού. Τούτον είχε συστήσει ο Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Σταυρού Λεάνδρος Αρβαντάκης. Ο Αρχιμ. Ιερώνυμος ανέλαβε καθήκοντα την 1η Δεκεμβρίου 1874, επειδή όμως η υγεία του δεν ήταν τόσο καλή, η Αδελφότης, στη Γενική συνέλευσή της στις 16 Δεκεμβρίου 1876, αποφασίζει να προσληφθεί και βοηθός του. Διορίζεται, λοιπόν, ο επίσης Κύπριος Αρχιμ. Μακάριος Μελιφρονίδης - Κυκκώτης (1840- 17 Ιανουαρίου 1883), μέχρι τότε ηγούμενος στο Μετόχιο του Κύκκου στο Μπεσίκτας της Κωνσταντινουπόλεως, ο οποίος και ανέλαβε καθήκοντα στις 4 Απριλίου 1877. Ο Μακάριος, όμως, αυτός πέθανε από καρδιακή προσβολή στις 17 Ιανουαρίου 1883 και τάφηκε στο Ελληνικό Νεκροταφείο του Norwood στο Νότιο Λονδίνο. Η αδελφότητα του Ναού της Αγίας Σοφίας τον έθαψε με όλον τον δέοντα σεβασμό και του ανήγειρε μαρμάρινη πλάκα με την ακόλουθη επιγραφή: "Ἐν αἰδίμῳ Αρχιμανδρίτη Μακαρίῳ Κυκκώτῃ, τῷ Κυπρίῳ, ἐκδημήσαντι πρὸς Κύριον ἐν Λονδίῳ τῇ 17ῇ Ἰανουαρίου 1883, ἐν ἡλικίᾳ ἐτῶν 42, εἰς ἐνδείξιν σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης ἡ ἐν Λονδίῳ Ορθόδοξος Ἑλληνικὴ Κοινότης". Στο υπ. αριθμό 1 "Βιβλίον Θανάτων" που φυλάσσεται σήμερα στην Αγία Σοφία και που αρχίζει την καταγραφή όσων Ελλήνων τάφηκαν, από του 1883 και ύστερα, από έλληνα Ιερέα της Ελληνικής Αδελφότητας, ο Μακάριος Κυκκώτης, με αριθμό 167,

είναι ο πρώτος γνωστός Κύπριος πού πέθανε και τάφηκε στο Λονδίνο στην περίοδο 1836-82. Τον αριθμό 1 στο Βιβλίο αυτό τον φέρει η Πηνελόπη Λουκά Ζίφου (κόρη του "Λουκή Λάρα" του Δημητρίου Βικέλα), ηλικίας τριών ετών και έξι μηνών, πού πέθανε στις 15 Ιανουαρίου 1836. Η Πηνελόπη αυτή φαίνεται ότι τάφηκε αλλού και, όταν η ελληνική Αδελφότης απέκτησε δικό της Κοιμητήριο, την ξέθαψαν για να εναποθέσουν τα οστά της στο Ελληνικό αυτό Κοιμητήριο.

Ο Αρχιμ. Ιερώνυμος έχαιρε πραγματικά πολύ μεγάλης εκτίμησης από την Αδελφότητα, γι' αυτό όταν, λόγω ασθενείας, υπέβαλε την παραίτησή του στις 12 Φεβρουαρίου 1886, οι Επίτροποι δέχτηκαν την ειδήση με πολύ μεγάλη θλίψη και απογοήτευση. Στο μεταξύ, όμως, ο Αρχιμ. Ιερώνυμος είχε εκλεγεί εκ δευτέρου Μητροπολίτης Κυρηνείας το 1880, αλλά δεν αποδέχτηκε την εκλογή με επιστολή του προς τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου Σωφρόνιο (6 Ιουνίου 1880): τον εκώλων λόγους σπουδαίους, αλλά δεν τους κατονομάζει. Την ίδια αρνητική απάντηση δίνει προς τον Υπουργό των Εκκλησιαστικών της Ελλάδος Κωνσταντίνο Λομβάρδο, πού του πρότεινε, τον Μάρτη του 1881, την Αρχιεπισκοπή Κερκύρας. Η Γενική Συνέλευση της Αδελφότητας πληροφορήθηκε την ειδήση για την παραίτηση του Ιερώνυμου στις 22 Φεβρουαρίου και ανέθεσε στην Επίτροπή του Ναού να εκφράσει προς αυτόν "την μεγάλη λύπην απάσης της Κοινότητος δια την ανεπανόρθωτον απώλειαν ην αύτη υφίσταται". Χαρακτηριστικά ήταν επίσης και όσα είπε για τον Αρχιμανδριτή Ιερώνυμο ο Πρόεδρος των επιτρόπων του Ναού της Αγίας Σοφίας Ευστράτιος Πετροκόκκινος: "Γνωρίζοντες τον σεβαστόν διδάσκαλόν μας επί ενδεκαετίαν εμίθαμεν όχι μόνον ν' αγαπήμεν και σεβώμεθα αυτόν και να εκτιμώμεν τα προτερήματα και τας μεγάλας αρετάς αυτού, αλλά και να σεμνυνώμεθα έχοντες τοιούτον ποιμενάρχη, όστις, δύναμαι αδιστάκτως νά ειπω ότι είναι κόσμημα του Ελληνικού Κλήρου και καύχημα της Ανατολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας".

Τον Αύγουστο του 1886 ο Αρχιμ. Ιερώνυμος ανεχώρησε από το Λονδίνο για την Ελβετία. Λίγο πριν από την αναχώρησή του όμως (τον Ιούνιο του 1886) ο Ιερώνυμος παρ' όλιγο να καεί ζωντανός από ανάφλεξη φωταερίου στον κοπώνα του. Η Επίτροπή του Ναού, δια στόματος του Προέδρου της Ευστρατίου Πετροκόκκινου στις 10 Σεπτεμβρίου 1886, μας παρέχει τις εξής πληροφορίες: "Ο Πανοσιολογιώτατος Αρχιμανδριτής κύριος Ιερώνυμος Μυριανθεύς ανεχώρησε ήδη εκ Λονδίνου εις Ελβετίαν κατά συμβουλήν των ιατρών προς ανάρρωσιν της πασχούσης υγείας του καί θεραπείαν των τραυμάτων, άπινα υπέστη εκ του συμβάντος αυτώ φοβερού δυστυχήματος εκ της αναφλέξεως του φωταερίου εν τω κοπώνι αυτού κατά τον παρελθόντα Ιούνιον. Εξ Ελβετίας δε απέρχεται εις Ιεροσόλυμα, εκείθεν δε επανακάμπτει εις Αθήνας ένθα διανοείται να διανύσει το υπόλοιπο του βίου του. Επί τη αναχωρήσει του διαπραγεύσας τούτου Έλληνος κληρικού η Κοινότης ημών απώλεσε πολύτιμον και σεβαστόν πνευματικόν πατέρα, η δε εν Λονδίω Ελληνική Εκκλησία το γότπον αυτής".

Ο Αρχιμ. Ιερώνυμος εκλέγεται και πάλι Μητροπολίτης από την Ιερά Σύνοδο της Κύπρου για τη χηρεύουσα Μητρόπολη Κτίου (τον Απρίλιο του 1887), αλλά και πάλιν αποποιείται την τιμή λόγω της υγείας του. Γράφει προς τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου Σωφρόνιο στις 13 Απριλίου 1887: "...μετ' απεριγράπτου λύπης ηναγκάστην και πάλιν ν' αρνηθώ τας υπηρεσίας μου εις την πατριδα διότι το κατά τον Ιούνιον του παρελθόντος έτους επισυμβάν μου φοβερόν δυστύχημα τοσούτον εκλόνησε την καθόλου υγείαν μου, ώστε οφείλω επί του παρόντος ν' απέχω πάσης δημοσίας υπηρεσίας και ευθύνης". Πρέπει ν' αναφέρουμε εδώ ότι στο ατύχημα εκείνο ο Αρχιμ. Ιερώνυμος έχασε όλα του τα γένια και τα μαλλιά και είχε

σοβαρά εγκαύματα στο πρόσωπο και στα χέρια. Πάντως έζησε άλλα έντεκα χρόνια, γιατί πέθανε στη Γενεύη στις 19 Μαρτίου (ή, σύμφωνα με το πιστοποιητικό θανάτου, στις 31 Μαρτίου) 1898. Το 1891 όμως η ελληνική Κυβέρνηση και άλλες σπουδαίες προσωπικότητες της Δαμασκού και της Βηρυτού του πρόσφεραν τον Πατριαρχικό Θρόνο Αντόχειας, αλλά ο Αρχιμ. Ιερώνυμος αρνήθηκε. Η ελληνική Κυβέρνηση πάντως τον παρασημοφόρησε δύο φορές (το 1878 και το 1885).

Μετά τον θάνατό του η σορός του μεταφέρθηκε, σύμφωνα με την επιθυμία του, και τάφηκε στο προαύλιο του σχολείου του χωριού του, το οποίο είχε ιδρύσει εκείνος το 1882 (ή τελευταία φορά πού είχε επισκεφθεί την Κύπρο και το χωριό του ήταν το 1870). Πάντως τη γενέτειρά του προστάθηκε να εξιμηρητήσει παντοιστρόπως. Επειδή, μάλιστα, κατά την ενδεκαετή παραμονή του στο Λονδίνο (πού συνέπεσε και με την ενσωμάτωση της Κύπρου στη Βρετανική Επικράτεια το 1878) ο Ιερώνυμος είχε αναπτύξει καλές σχέσεις κυρίως με τον Gladstone αλλά και με άλλες εξέχουσες προσωπικότητες της αγγλικής κοινωνίας, ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Σωφρόνιος τον χρησιμοποιούσε σαν ένα είδος ανεπισημού εκπροσώπου της Εκκλησίας της Κύπρου στην Αγγλία. Έτσι, όταν ο επίσημος απεσταλμένος του Σωφρονίου, Ν. Σαρίπολος, επισκέφθηκε το Λονδίνο τον Ιούλιο του 1882, προς τον Ιερώνυμο απευθύνθηκε να του κανονίσει συνάντηση με τον Gladstone. Τούτο, βέβαια, τελικά δεν κατέστη δυνατό, γιατί ο Άγγλος πρωθυπουργός προφασίστηκε τον πολυάσχολο, όπως παρατηρεί αρκετά χαρακτηριστικά ο Σαρίπολος στην έκθεση που υπέβαλε προς την εθναρχία της Κύπρου από το Παρίσι στις 6/18 Αυγούστου 1882: "Αμ' αφιχθείς εις Λονδίον ανεκοίνωσα τω σεβαστώ Αρχιμανδριτή και ημετέρω συμπολίτη Κυρίω Ιερωνύμω Μυριανθεί ην είχαν παρά των πρωθυπουργών της κοινής ημών πατρίδος εντολήν, επειδή δ' ούτος και γνωστός προσωπικός τω κυρίω Γλάδστωνι τυγχάνει, καί τιμάται υπό τούτου, παρεκάλεσα αυτόν όπως δι' επιστολής απήσχηται παρά του κυρίου Γλάδστωνος ακρόασιν. Ο Κύριος Γλάδστωνος έσπευσε να τω απάντησιν, τινος δ' απάντησιν ταύτην συναποστέλλω τη παρούση μου. Εκ ταύτης θέλετε ιδεί, Σεβασμιώτατοι πατέρες, ότι ο Γλάδστωνος εκφράζει την λύπην του, ότι ένεκα των πολλών και δυσχερών ασχολιών του δεν ηδύνατο να δεχθή ημάς εις ακρόασιν".

Την εποχή εκείνη οι Άγγλοι αντιμετώπιζαν πράγματι δυσχέρειες στην Ιρλανδία και στην Αίγυπτο. Ο Σαρίπολος όμως προσθέτει: "Ήλθν αλλ' όμως και εκ της μετά του Σεβαστού Αρχιμανδριτού Κου Ιερωνύμου συνομιλίας μου, ως βέλπιον εμού γινώσκοντος τα των Άγγλων σκέψεις και διαθέσεις, αμφιβάλλω αν θα μπορούσα, και συναντών τον Γλάδστωνα, να πείσω διά τα δίκαια μάς".

Σημειωτέον ότι ο Αρχιμ. Ιερώνυμος, σε επιστολή του προς τον Σωφρόνιο στις 8/20 Μαΐου 1880, διαφωνούσε στο θέμα αποστολής πρεσβείας από την Κύπρο, γιατί την θεωρούσε περιττή. Του εκθέτει επίσης σε συντομία την απάντηση του Γλάδστωνος στην επιστολή του Σωφρονίου προς τον Άγγλο Πρωθυπουργό (του την παρέδωσε ο Ιερώνυμος) σχετικά με την Κύπρο. Και προσθέτει ο Ιερώνυμος: "...νομίζω λίαν αναγκαίον και ωφέλιμον όπως, εν πάση σπουδαία περιπτώσει, παρουσιάζησθε ως ο νόμιμος πάσης σπουδαίας υποθέσεως αφορώσης την πατριδα".

Σημείωση: Ο προαναφερθείς Νικόλαος Σαρίπολος υπήρξε μία από τις επιφανέστερες προσωπικότητες της Νομικής Επιστήμης στην Ελλάδα. Γενήθηκε στη Λάρνακα της Κύπρου το 1817. Το 1821, όμως, στα τραγικά γεγονότα της 9ης Ιουλίου 1821, ο πατέρας του Ιωάννης και ο θείος του Χριστόδουλος κατόρθωσαν να δραπέτεύσουν και με την οικογένειά τους μετέβησαν στην

Τεργέστη. Εκεί ο μικρός Νικόλαος έμαθε τα πρώτα γράμματα. Το 1830 επέστρεψε με τους γονείς του στην Κύπρο. Το 1837 πηγαίνει στο Παρίσι για να σπουδάσει γιατρός. Διέκοψε όμως τις σπουδές του κι επέστρεψε στην Κύπρο όταν πέθανε ο πατέρας του το 1838. Το 1841 ξαναπηγαίνει από Παρίσι και σπουδάζει Νομικά. Το 1844 ανακηρύχθηκε διδάκτωρ της Νομικής. Το 1846 ο Κωλέττης τον διορίζει ιδιαίτερο γραμματέα του. Στο μεταξύ διορίζεται έκτακτος καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, αλλά παύθηκε για πολιτικούς λόγους το 1852. Με την έξωση του Όθωνα το 1862, ο Σαρίπολος διορίζεται τακτικός Καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Διορίζεται επίσης μέλος της Συντακτικής Εθνοσυνλεύσεως το 1863 και υπήρξε ο εισηγητής του ψηφισθέντος Συντάγματος του 1864. Για πολιτικούς επίσης λόγους παύθηκε και πάλι το 1875, οπότε και εξάσκησε το επάγγελμα του δικηγόρου μέχρι τον θάνατό του το 1887.

Τελειώνοντας τη σύντομη αυτή αναφορά στον Αρχιμ. Ιερώνυμο, θα ήθελα να προσθέσω και τα εξής: Στις 12 Μαΐου 1894 έγραψε ιδιοχείρως τη διαθήκη του. Παραθέτω εδώ μόνον την 1^η παράγραφο της διαθήκης αυτής: "Καθ' όσον αφορά την μητέρα εκκλησίαν, της οποίας ήμην, εμί και θα είμαι μέχρι της τελευταίας αναπνοής θερμός και πιστός υπηρέτης, οφείλω να σημειώσω εκείνο το οποίο έπεται: Συμμορία φθονερών και ασυνειδητών ατόμων εύρον προ τριών ετών και διέδωσαν εναντίον μου την άτιμον κατηγορίαν, ότι ηρνήθην την ιερωσύνην μου και ότι ήμην νυμφευμένος. Προσκαλώ μάρτυρα τον Παντοδύναμον Θεόν ότι ουδέποτε εξετέλεσα έν τοιούτον τρομερόν αμάρτημα ούτε κρυφώς ούτε φανερώς, και ο δίκαιος κριτής ας κρίνη τούς δολοφόνους της υπολήψεώς μου εις την μεγάλην και τρομεράν ημέραν της κρίσεως". Μήπως άραγε η δυσφημιστική αυτή ιστορία σε βάρος του αγνότατου και τόσο αφιερωμένου στην Εκκλησία Αρχιμ. Ιερωνύμου δημιουργήθηκε στο Λονδίνο όπου, όπως ξέρουμε, υπήρχαν ακόμη φανατικοί οπαδοί του θεοσοφιστή Καίρη και όπου ακόμη κυκλοφορούσε το δίστιχο του Ιακώβου-Ρίζου Νερουλού, πού είχε γραφτεί για τούς διωγμούς του Καίρη;

*"Αν οι Θεοί εμπαιζονται σ'αυτον τον κόσμο πλέον,
εμπαιζον' απί την άδικον φυλήν των ιερών..."*

Πάντως θα είχε στοιχίσει πολύ στον Ιερώνυμο η ιστορία εκείνη, και ίσως να ήταν αυτή η αφορμή πού επανειλημμένα αρνήθηκε το αξίωμα του Επισκόπου.

Η πρώτη Ελληνοκυπριακή αντιπροσωπεία στο Λονδίνο για την Ένωση (1889)

Όπως σημειώσαμε στη σχετική αναφορά μας για τον Αρχιμανδρίτη Ιερώνυμο Μυρινθέα, ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Σωφρόνιος, εκ μέρους της Ιεράς Συνόδου της Κύπρου, χρησιμοποιούσε τον Ιερώνυμο σαν τον ανεπίσημο Αντιπρόσωπό τους στο Λονδίνο για επίσημες επαφές με την Αγγλική Κυβέρνηση και τον Αρχιεπίσκοπο Καντουαρίας. Μετά την αναχώρηση, όμως, του Μυριανθέα από την Αγγλία, στο Λονδίνο δεν υπήρχε πια άλλος εξέχων Ελληνοκύπριος πού θα μπορούσε ν' αναλάβει μία τέτοια επίσημη αποστολή. Έτσι αποφασίζεται η μετάβαση στη Βρετανική Πρωτεύουσα του ίδιου του Αρχιεπισκόπου Σωφρονίου, ο οποίος συνοδευόταν και από τούς Θ. Περισιάνη, Π. Κωνσταντινίδη και Α. Λιασιδή, οι οποίοι επέδωσαν προσωπικώς στον Υπουργό Λόρδο Νάτσοφρντ υπόμνημα, στο οποίο διαδήλωναν αφ' ενός την απόφαση των Κυπρίων για την Ένωση της Νήσου με την Ελλάδα και αφ' έτερου διατύπωναν τα πικρά παράπονα του πληθυσμού της

νήσου για την οικτρά κατάσταση πού επικρατούσε εκεί. Το υπόμνημα επιδόθηκε στις 20 Ιουνίου 1889.

Να τι ανέφερε το υπόμνημα εκείνο του Σωφρονίου: " Ο Χριστιανικός πληθυσμός της νήσου, καίπερ μη λησμονών την καταγωγήν και τας παραδόσεις του, και τολμών ν' αποβλέπη πάντοτε εις έν εθνικόν μέλλον, ουδέποτε έπαυσε και δεν θα παύση να προσαγορευή μετ' αισιοδοξίας την πολιτικήν μεταβολήν, συνειτία της οποίας αι τύχαι του ενεπιστεύθησαν εις το μέγιστον και το μάλλον πεπολιτισμένον Έθνος. Αλλά πλέον ή άπαξ ωσαύτως υπέλαβε καθήκον αυτού να υποβάλη τη κυβερνήσει της Α. Μεγαλειότητος αιτήσεις υποσχουμένας τη νήσω ηθικήν και υλικήν βελτίωσιν. Των πραγμάτων αφικομένων, ίδια υπό οικονομικήν έποψιν, εις πολύ κρίσιμον σημείον, ο χριστιανικός πληθυσμός της νήσου ενεπιστεύθη ημίν την επίσημον εντολήν να επικαλεσθώμεν υπέρ αυτού την μέριμναν της Υμετέρας Εξοχήςότητος".

Οι Άγγλοι, βέβαια, οι οποίοι τότε βρίσκονταν στο αποκορύφωμα της αποικιακής τους δραστηριότητας, δεν είχαν "νοικιάσει" την Κύπρο ούτε για να την απελευθερώσουν από τους Τούρκους, ούτε πολύ περισσότερο για να της συμπεριφερθούν μ' ελεημοσύνη. Γι' αυτό κι η πρώτη εκείνη επίσημη Κυπριακή Πρεσβεία στο Λονδίνο αποτέλεσε απλώς απώλεια χρόνου και έξοδα μάταια: ο Αρχιεπίσκοπος Σωφρόνιος, βέβαια, έγινε δεκτός σε ακρόαση από τη Βικτώρια, τον Gladstone, και τον Αρχιεπίσκοπο του Καντέρμπουρι Edward White Benson (1883-1896), όμως ο σκοπός της επισκέψεώς του και οι προστάθειές του να κάμψει τούς Άγγλους απέβησαν εντελώς μάταιες.

Εδώ θα έπρεπε να κάνουμε μία μικρή παρένθεση, η οποία όμως θα μπορούσε ν' αποτελέσει ένα μάθημα πολιτικού ρεαλισμού για όλους μας, όσοι πιστεύουμε πως η εξωτερική πολιτική της Αγγλίας (ή οποιασδήποτε άλλης ξένης χώρας) επηρεάζεται από συναισθήματα και από αυτό πού ονομάζουμε δικαιοσύνη.

Ο Gladstone, όταν βρισκόταν στην Αντιπολίτευση, κατ' επανάληψη είχε μιλήσει υπέρ των δικαίων της Κύπρου. "Δυσφορώ", έλεγε, "για το γεγονός ότι το όνομα της Αγγλίας συνδυάζεται με δεσποτική εξουσία πάνω σ' ένα λαό ανεξάρτητο και πολιτισμένο. Δυσφορώ γιατί ο Αρμιστής έχει την άδεια να εξορίζει από τη Νήσο οποιονδήποτε χωρίς ανάκριση, με την απλή συμφωνία του Συμβουλίου του. Δεν αρνούμαι πως η υλική κατάσταση της Νήσου θα βελτιωθεί κάτω από την αγγλική εξουσία, όπως άλλωστε εκείνη πάνω στα Εφτάνησα. Οι Έλληνες, όμως, ποθούσαν την ένωση με τούς αδελφούς τους και έτσι, αντί να ευγνωμονούν τούς Άγγλους, επανειλημμένα τούς ζήτησαν να εγκαταλείψουν την Νήσο". Όμως το 1892, όταν το Κόμμα των Φιλελευθέρων του Γλάδστονα κέρδισε τις εκλογές, ο "φιλοκύπριος" αυτός όχι μόνο προσαρμόστηκε πλήρως προς τα βρετανικά δεδομένα, αλλά και δήλωσε κατηγορηματικά, με τη χαρακτηριστική αγγλική παμότητα, ότι "δεν μπορώ να θεωρήσω τη Συνθήκη κατοχής της Κύπρου ότι δεν υπάρχει!!! Και η διακυβέρνηση της Κύπρου κάτω από τούς Άγγλους όχι μόνο δεν καλύτερευσε, αλλά και αρχίζει να σπρώχνει (με την οικονομική και πολιτική δυσπραγία πού έχει επιδεινωθεί) όλο και περισσότερους Κυπρίους προς αναζήτηση ευνοϊκότερων συνθηκών ζωής σε ξένες χώρες.

Η Δεύτερη Κυπριακή Πρεσβεία στο Λονδίνο (1919)

Ακολουθεί η επώδυνη ελληνική ήττα του 1897, ο οικονομικός (και εθνικός, βέβαια) εξευτελισμός της Ελλάδας, οι Βαλκανικοί Πόλεμοι (όταν πολλοί Ελληνοκύπριοι κατατάσσονται εθελοντικά στον ελληνικό στρατό κι έτσι αναπτερώνονται τα όνειρά τους για

την Ένωση), ύστερα έρχεται ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος, με το τέλος του οποίου τα όνειρα αυτά των Κυπρίων μεσουρανούν. Τότε ακριβώς στέλλεται στο Λονδίνο η δεύτερη επίσημη Κυπριακή Πρεσβεία υπό τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου Κύριλλο Γ' και μέλη τους Θ. Θεοδότου, Φ. Ζανέτο, Ν. Λανίτη, Λ. Λοΐζου, Ν. Πασχάλη, Γ. Εμφιετζή, Δ. Σεβέρη και Ν. Νικολαΐδη.

Η αντιπροσωπεία αυτή ανεχώρησε από την Κύπρο, μέσα σ' ένα κλίμα υψηλών προσδοκιών για σύντομη ικανοποίηση των προαιώνων πόθων των Ελληνοκυπρίων, στις 5 Δεκεμβρίου 1918 και έφτασαν στο Λονδίνο ένα μήνα σχεδόν αργότερα, δηλαδή στις 3 (στις 6 κατά τον Ζανέτο) Ιανουαρίου 1919. Στις 30 Δεκεμβρίου συναντήθηκαν με τον Έλληνα Πρωθυπουργό Ελευθέριο Βενιζέλο στο Παρίσι, ο οποίος τούς δήλωσε (όπως αναφέρει ο Ζανέτος πού ήταν μέλος της Πρεσβείας): "Εν πρώτοις σας λέγω, ότι δεν έχω τίποτε στο χέρι, ως εκ των συνθηκών, υπ' ας η Ελλάς εισήλθεν εις τον πόλεμον. Εβόηθησα άνευ υποσχέσεων, αλλ' εν τη πεποιθήσει ότι θα αμειφθώ δικαίως. Ως προς το ζήτημά σας είμαι αισιόδοξος. Έχω την ιδέα, ότι εντός μηνός θα είναι λελυμένον. Η συμβουλή μου είναι να μεταβίητε εις Λονδίον, να τούς είπητε, ότι αξιοίτη την εθνικήν σας αποκατάστασιν μόνον από την Αγγλίαν και ότι ουδέν έχετε σεις να κάμετε με τα Συνέδρια. Προσέξατε μη θίξετε την αγγλική ευαισθησία, αποφεύγοντες πάσαν πολεμικήν. Την επικουρίαν του Τύπου ζητήσατέ την, δεν κακοφαίνεται τούτο εις τούς Άγγλους. Εάν σας αρνηθώσιν αποτόμως, τότε κάμετε ό,τι θέλετε και ημπορείτε. Επαναλαμβάνω ότι εντός ολίγου θα επιστρέψετε, κατά την πεποίθησίν μου, εις Κύπρον ελεύθεροι και αυ το νοίρ εις το ελληνικόν κοινοβούλιον".

Ο Βενιζέλος, βέβαια, και εδώ, όπως και στις άλλες ελληνικές εθνικές βλέψεις, για τις οποίες εργαζόταν πυρετωδώς στη διάσκηψη, εναποθέτει όλες τις ελπίδες της Ελλάδας, για δικαίωση των αγώνων της παρά το πλευρό της Συνεννόησης και εναντίον της Γερμανίας, στα χέρια και στις υποσχέσεις του Λούδ Τζωρτζ, του Πρωθυπουργού τότε της Αγγλίας. Ο οποίος, σε δηλώσεις του προς τον Σερ Ιωάννη Σταυριδίδη (μέλος της Ελληνικής Αποστολής στη Διάσκεψη Ειρήνης) είχε πει (σύμφωνα με τον Σταυριδίδη πού διεβίβασε τις δηλώσεις στο Βενιζέλο): "επιθυμώ να συνδέσω το όνομά μου με την Κύπρο όπως ο Γλάδστον με την Επτάνησο". Στή διπλωματία όμως και στις Διεθνείς Διασκέψεις του είδους των Παρισίων του 1919, οι ωραίοι λόγοι και οι ανεπίσημες υποσχέσεις σπάνια εφαρμόζονται και συνήθως δίνουν τη θέση τους σε σκληρά (και άδικα ως επί το πλείστον) παζαρέματα. Έτσι η Κυπριακή Πρεσβεία, αφού παρέμεινε στο Λονδίνο για δύο σχεδόν χρόνια (τα πρόσωπα είχαν αλλάξει, όχι όμως και το αίτημα για Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα), επέστρεψε με άδεια χέρια, αφού προηγουμένως είχε εξαντλήσει κάθε περιθώριο δραστηριότητας. Τον Πρωθυπουργό, όμως, Λούδ Τζωρτζ τελικά δεν κατόρθωσε να τον δει, γιατί ήταν , όπως παλαιότερα ο Gladstone, "πολυάσχολος".

"Δεν εν' εύκολες οι θύρες, εάν η χρεία τες κουρταλει"

Ας δώσουμε, όμως, το λόγο στο Φίλιο Ζανέτο πού, σαν μέλος της πρεσβείας, έζησε όλη εκείνη την περίοδο της αναμονής και των απογοητεύσεων στη βρετανική πρωτεύουσα κι απέκτησε μιας πρώτης τάξεως εμπειρία της παρελκυστικής πολιτικής των Άγγλων, οι οποίοι δεν ήθελαν τότε (ούτε και αργότερα) να εγκαταλείψουν την Κύπρο, όταν μάλιστα κατόρθωσαν έντεχνα να εξασφαλίσουν τότε και την αντίδραση των Τουρκοκυπρίων. Γράφει, λοιπόν ο Φ. Ζανέτος:

"Ο μήν της υποσχέσεως παρήλθεν, οι άλλοι τον διεδέχοντο, χωρίς να δίδηται καμμία απάντησις, ούτε άμεσος ούτε έμμεσος. Η

αποστολή ησυχολείτο δραστηρίως εις το προπαγανδιστικόν έργον αυτής. Φυλλάδια προς τας Βουλάς και τον αγγλικόν λαόν, δημοσεύματα εις τον τύπον, παρακολούθησις επιμελής του τι εγράφετο εναντίον της υποθέσεώς της, ίνα απαντήση άμέσως, αλλά πάντοτε με το μοτίβο εμπιστοσύνης εις την αγγλικήν φιλελευθερίαν, ευθυδικίαν και γενναιοφροσύνην. Συμπάθειαι, αρκεταί ίσως, αλλ' άκαρποι εντελώς. Εν Λονδίνω υπάρχει μία περιορισμένη βεβαίως τάξις ανθρώπων, αποκτώντων τον τίτλον του υπεραποστού τούτου ή εκείνου του τμήματος των υπό το αγγλικόν σκήπτρον χωρών. Ούτοι σχηματίζουν περί τούς εκάστοτε εις Λονδίον προσφεύγοντας αντιπροσώπους των χωρών τούτων κύκλον, δια μέσου του οποίου ο αδαής ξένος βλέπει τα πάντα ρόδινα. Αναμφιβόλως, πολλοί των κυρίων τούτων θέλουσι και προσπαθούσι να φανώσιν ειλικρινώς χρήσιμοι. Ατυχώς οι ειλικρινέστεροι ακριβώς καθίστανται γνωστοί πλέον ως προπαγανδισταί των χωρών, τας οποίας υπερασπίζουσι και η φωνή αυτών παν αλλά ή ως γνησία αγγλική ακούεται υπό των αρμοδίων. Ο Τύπος, μέχρι πινός τουλάχιστον, εφάνη μάλλον εύνους. Αλλ' υπάρχει και ισχύει εν Αγγλία μία άλλη επιβλητικώτατη αρχή, η εξής: Είς των διακεκριμένων βουλευτών, του οποίου την συνδρομήν η Αποστολή επεκαλέσθη, είπεν εις αυτήν: "Μη νομίζετε, ότι εν τω Κοινοβουλίω γίνεται logical race (λογικός διαγωνισμός). Εάν η υπεύθυνος κυβέρνησις μάς είπη: "Η Κύπρος μάς χρειάζεται, δεν δυνάμεθα να την εκχωρήσωμεν", θα χειροκροτήσωμεν όλοι, υποψιθυρίζοντες: "ακούς εκεί, να δώσωμεν την Κύπρον, η οποία μας είναι αναγκαιστάτη!". Αν πάλιν είπη "δεν χρειάζεται, πρέπει να την δώσωμεν", υπό όμοια χειροκροτήματα θα είπωμεν: "ω βέβαια, τι θα κάμωμεν εν άχρηστον πράγμα"! Οι ηγέται των Φιλελευθέρων και εργατικών προσκαλούμενοι απήντησαν: "η απησίς σας συνάδει προς το πρόγραμμά μας, αλλά απευθυνθήτε εις την υπεύθυνον κυβέρνησιν. Φίλοι της Κύπρου βουλευταί, παρακαλούμενοι να προβώσιν εις επερωτήσεις εν τω Κοινοβουλίω, απεκρίνοντο ότι, ούτε αυτοί επόλμων, αλλ' ούτε και εις την Κύπρον συνέφερε να υποβάλωσιν υπερώτησιν, πριν η ασφαλίσωσιν ότι δεν θα δυσαρρεστείτο η κυβέρνησις. Ο μακαρίτης Ο' Connor ρητιώς συνέστησε εις την Αποστολήν ν' αποφύγη πάσαν της κυβερνήσεως, άνευ προηγουμένης συνηνοήσεως, πρόκλησιν εν τω κοινοβουλίω εις απάντησιν, διότι, αν αυτή θα ήτο αρνητική, θα ετερματίζετο ασφαλώς πλέον το ζήτημα.

Ούτω το Κυπριακόν ζήτημα επί μάλλον και μάλλον παρηγκωνίζετο, επί μάλλον και μάλλον εχάνετο. Και εξ αυτών των οπωσδήποτε ευνοϊκώς διαταθειμένων επισήμων τινές είπον, ότι το Κυπριακόν ώφειλεν ευθύς απ' αρχής να λυθή. Τώρα...μοιραίως θα υποχωρή έναντι τόσων άλλων μεγάλων ζητημάτων, από την ανέλιξιν μερικών εκ των οποίων θα εξαρτηθή και η δική του λύσις. Τώρα, διατί δεν ελύθη άμέσως, αφού τόσον αυτόβουλον προθυμίαν και σπουδήν έδειξε ο Λούδ Τζωρτζ; Ούτος μόνος γινώσκει τας λεπτομερείας. Ως γνωστόν, η κατηγορηματική εκείνη υπόσχεσις του και η επ' αυτήν εμπιστοσύνη της ελληνικής κυβερνήσεως, παρέσυραν αδιαμαρτυρητί ταύτην εις συνέχειαν ατελεστών αναβολών, χωρίς ποτέ να δυνηθή να φέρει τό ζήτημα υπό συζήτησιν. Εξηρτώντο τόσα άλλα ζητήματα από την Αγγλίαν!"

Αυτά έγραφε τότε ο Φίλιος Ζανέτος, πριν ακόμα δοκιμασθεί τόσο τραγικά ο Ελληνισμός στη Μικρά Ασία, πολύ δε περισσότερο πριν γευθούν οι Ελληνοκύπριοι και μ' αυτούς ο απανταχού της γης ευκολοπίστευτος "και πάντα προδομένος" Ελληνισμός το πικρότατο ποτήρι του 1974 και τον τριπλό τεμαχισμό της ταλαιπώρης Κύπρου.

(συνεχίζεται.....)